Семантычны спосаб утварэння беларускіх і рускіх прававых тэрмінаў з'яўляецца прадуктыўным на ўсіх этапах развіцця правазнаўчай тэрміналогіі абедзвюх моў.

ГСБМ – Гістарычны слоўнік беларускай мовы. Вып. 1–35. Мінск, 1982–2015.
СРЯ – Словарь русского языка XI–XVII вв. Вып. 1–26. М., 1975–2002.
Матер. – Срезневский И. И. Материалы для словаря древнерусского языка: в 3 т. Т. 1–3. СПб., 1893–1903.
ТСБЛМ –Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы. 3-е выд. Мінск, 2002.
ЭСРЯ – Фасмер М. Этимологический словарь русского языка: в 4 т. Т. 1–4. М., 1964–1973.
ЮЭС – Юрыдычны энцыклапедычны слоўнік / Рэдкал.: С. В. Кузьмін [і інш.]. Мінск, 1992.

1. Антанюк Л. А. Спецыяльная лексіка беларускай мовы. Тэрміналогія: вучэб. дапам. 2-е выд. Мінск, 2005.
2. Буракова М. У. Юрыдычная тэрміналогія ў беларускай мове: аўтарэф. дыс. … канд. філал. навук. Гомель, 2004.
3. Даниленко В. П. Русская терминология. Опыт лингвистического описания. М., 1977.
4. Золтан А. Interslavica. Исследования по межславянским языковым и культурным контактам. М., 2014.
5. Лейчик В. М. Терминоведение: предмет, методы, структура. 2-е изд., испр. и доп. М., 2006.
6. Плотников Б. А. Основы семасиологии: учеб. пособие. Минск, 1984.
7. Потебня А. А. Из записок по русской грамматике. М., 1958.
8. Семереньи О. Введение в сравнительное языкознание. М., 1980.
9. Степанова М. Д. Методы синхронного анализа лексики. М., 1968.

З. І. Бадзевіч,
кандыдат філалагічных навук, дацэнт,
загадчык кафедры сучаснай беларускай мовы БДУ

Аснова як структурная частка слова

Побач з марфемамі ў якасці асобага сегмента ў структуры слова выдзяляецца яго аснова.

У сучаснай лінгвістычнай літаратуры паняцце асновы вытлумачваецца неаднагначна. Так, у акадэмічнай «Беларускай граматыцы» (1985) асновай называецца «… частка слова без флексіі (канчатка), у ёй заключана індывідуальнае лексічнае значэнне слова (у корані – агульнае значэнне роднасных слоў)» [1, с. 215]. У вучэбным дапаможніку «Сучасная беларуская мова» дадзена наступнае азначэнне: «Аснова – частка формы слова без канчатка, формаўтваральных суфіксаў інфінітыва *-ць, -ці, -чы* і постфікса *-це* (у форме 2-й асобы множнага ліку дзеясловаў загаднага ладу), якая выражае лексічнае значэнне слова» [3, с. 208]. У падручніку беларускай мовы для 5-га класа прапануецца такое азначэнне «У аснову не ўваходзяць канчаткі і суфіксы, якія ўтвараюць формы слова» [2, с. 43]. Такога тыпу разначытанні з'яўляюцца свед-

чаннем недастатковай распрацаванасці шэрагу пытанняў словаўтварэння і граматыкі. Нягледзячы на розныя вытлумачэнні азначэння да асновы слова, ва ўсіх гэтых азначэннях агульным з'яўляецца тое, што аснова лічыцца абавязковым элементам марфемнай структуры слова і сродкам выражэння яго лексічнага значэння, а гэта дае падставы да наступнага яе азначэння: **аснова** – гэта абавязковы і пастаянны (нязменны па значэнні і структуры) элемент марфемнай структуры слова, які з'яўляецца сродкам выражэння лексічнага значэння. Зменныя словы складаюцца з пэўнай сукупнасці словаформ. Пры супастаўленні словаформ аднаго і таго ж слова, у кожнай словаформе вычляняюцца пастаянная і пераменная часткі. Параўн.: *нов-ы, нов-ая, нов-ае, нов-ыя, нов-ага, нов-аму, нов-ым; кніг-а, кніг-і, кніз-е, кніг-у, кніг-ай, кніз-е; піса-ць, піса-ў, піш-у, піш-аш, піш-а, піш-ам, піш-аце, піш-уць; прачыта-ць, прачыта-ў, прачыта-н-ы, прачыта-ўшы*. У пастаяннай частцы заключаецца асноўнае лексічнае значэнне, якое аб'ядноўвае іх у адно слова – лексему. Пераменная частка словаформ звязана з выражэннем розных граматычных значэнняў і прадстаўлена сістэмай словазменных афіксаў.

У адрозненне ад таго, у якіх працэсах змянення слова ўдзельнічае аснова, адрозніваюць асновы **граматычныя**, звязаныя са змяненнем слоў: скланеннем, спражэннем (*руж-а, руж-ы, руз-е…; сін-і, сін-яга, сін-яму…; вуч-у, вуч-ыш, вуч-ыць…*), утварэннем розных граматычных форм (*леп-ш-ы, карац-ейшы; думаў, думала, думалі, дума-ючы*); і асновы **лексічныя**, якія ўдзельнічаюць пры ўтварэнні новых слоў (*смел-ы – смеласць-ø, чул-ы – чуллів-ы – чуллівасць*).

У залежнасці ад таго, што прымаецца за зыходнае: слова ў канкрэтнай граматычнай форме ці агульная частка ўсіх яго словаформ, выдзяляюцца два тыпы асноў: **аснова словаформы** і **аснова слова**.

Аснова словаформы – гэта частка слова без канчатка, напрыклад: *прачыта-ў-ø, прачыта-л-а* (асновы форм дзеясловаў прошлага часу; у асновы словаформ уваходзяць формаўтваральныя суфіксы прошлага часу *-ў* і *-л-*); *прачыта-н-ы* (аснова формы дзеепрыметніка прошлага часу; у аснову словаформы ўваходзіць суфікс *-н-*, які з'яўляецца паказчыкам формы залежнага стану дзеепрыметніка прошлага часу); *прачыта-[j-уць]* (аснова формы дзеяслова будучага часу; суфікс *-j-* – паказчык асновы цяперашняга часу і ўваходзіць у аснову словаформы; параўн.: *чыта-[j-уць]*); *прачыта-ўшы* (аснова формы дзеепрыслоўя закончанага трывання; суфікс *-ўшы* ўваходзіць у аснову словаформы); *прачытай-ø-це* (аснова формы дзеяслова загаднага ладу 2-й асобы множнага ліку; канчатак *-це* ў аснову не ўваходзіць); *пііш-ы-це* (аснова формы дзеяслова загаднага ладу 2-й асобы множнага ліку; суфікс *-ы-* ўваходзіць у аснову словаформы, канчатак *-це* не ўваходзіць); *мацн-ейш-ы* (аснова формы параўнальнай ступені якаснага прыметніка; суфікс *-ейш-* уваходзіць у аснову словаформы); *мацн-ей* (аснова формы параўнальнай ступені якаснага прыслоўя; суфікс *-ей* уваходзіць у аснову словаформы).

Часам пры формаўтварэнні могуць адбывацца змяненні асновы:

а) усячэнне асновы: *замерзнуць – замерз, далёкі – далей*;

б) нарашчэнне асновы: *ім-я – імён-ы, неб-а – нябёс-ы*;

в) суплетывізм асноў (ад лац. *suppleo* ‘узнаўляю’): *<u>чалавек</u> -ø – <u>людз</u>-і, <u>добр</u>-ы – <u>леп-ш</u>-ы, <u>м</u>-ы – <u>нас</u>-ø, <u>ён</u>-ø – яго [j-аго]* (канчатак *-аго*, корань *j*, аснова *j*), *<u>іс</u>-ці – <u>іша</u>-ў-ø, <u>іш</u>-л-і, <u>ід</u>-у*. Такога тыпу асновы характарызуюцца адзінствам семантыкі і розным фармальным выражэннем.

Аснова слова уяўляе сабой агульную частку ўсіх словаформ аднаго і таго ж слова, а значыць, гэта частка слова без канчатка і формаўтваральных суфіксаў. Напрыклад: *<u>дубок</u>-ø, <u>дубк</u>-а, <u>дубк</u>-ом, <u>дубк</u>-і…*; *<u>прачыта</u>-ў-ø, <u>прачыта</u>-л-а* (параўн.: *<u>прачыта</u>-ць*); *<u>мацн</u>-ейш-ы* (параўн.: *<u>моцн</u>-ы*). Аднак у некаторых выпадках адно і тое ж слова ў розных формах можа мець розныя асновы. Так, у граматычнай сістэме дзеясловаў выдзяляюцца два віды асноў: **аснова інфінітыва (прошлага часу)** і **аснова цяперашняга часу (будучага простага)** (аснову цяперашняга часу маюць дзеясловы незакончанага трывання, а аснову будучага простага часу – закончанага).

Аснова інфінітыва (прошлага часу) выдзяляецца шляхам адчлянення формаўтваральных суфіксаў *-ць, -чы*, радзей *-ці* (*<u>піса</u>-ць, <u>бераг</u>-чы*) ад формы інфінітыва ці формаўтваральнага суфікса *-л- (-ў)* ад формы прошлага часу (*<u>піса</u>-л-а, <u>піса</u>-ў, <u>бераг</u>-л*-а). Ад асновы інфінітыва ўтвараюцца формы дзеясловаў абвеснага ладу прошлага часу: *<u>напіса</u>-ць – <u>напіса</u>-ў, <u>напіса</u>-л-а, <u>напіса</u>-л-і*; формы ўмоўнага ладу: *<u>напіса</u>-ць – <u>напіса</u>-ў бы, <u>напіса</u>-л-а б, <u>напіса</u>-л-і б*; дзеепрыметнікі прошлага часу: *<u>напіса</u>-ць – <u>напіса</u>-н-ы, <u>напіса</u>-н-ая, <u>напіса</u>-н-ае, <u>напіса</u>-н-ыя*; дзеепрыслоўі закончанага трывання: *<u>напіса</u>-ць – <u>напіса</u>-ўшы.* Формаўтваральныя суфіксы інфінітыва *-ць, -ці, -чы* не ўдзельнічаюць не толькі пры ўтварэнні форм дзеяслова, але і пры ўтварэнні новых слоў, за выключэннем слова *жаніць-**б**-а*.

Аснова цяперашняга часу (будучага простага) выдзяляецца шляхам адчлянення асабовых канчаткаў 3-й асобы множнага ліку *-уць (-юць)* (у дзеясловах I спражэння), *-аць (-яць)* (у дзеясловах II спражэння): *<u>піш</u>-уць*, (*<u>чыта-[j</u>-уць], <u>вуч</u>-аць, <u>глядз</u>-яць.* Ад асновы цяперашняга (будучага простага) часу ўтвараюцца асабовыя формы цяперашняга (будучага простага) часу абвеснага ладу: *<u>нос</u>-яць – наш-у, нос-іш, нос-іць, нос-ім, нос-іце, нос-яць; <u>пранияс</u>-уць – прыняс-у, прыняс-еш, прыняс-е, прыняс-ём, прынес-яце, прыняс-уць*; формы загаднага ладу: *нас-і-ø – нас-і-це, прыняс-і-ø – прыняс-і-це*; дзеепрыметнікі цяперашняга часу *<u>дрыж</u>-аць – <u>дрыж</u>-ач-ы (ліст), <u>квітнеj</u>-уць – <u>квітнеj</u>-уч-ы (луг)*; дзеепрыслоўі незакончанага трывання: *<u>нос</u>-ячы, <u>квітнеj</u>-учы.*

Як бачым, у дзеясловаў з’яўляюцца два рады словаформ: адзін рад мае агульную інфінітыўную частку ўсіх словаформ (*чыта-ць – чыта-ў, чыта-л-а…*), а другі – асабовую частку ўсіх словаформ (*чытаj-уць – чытаj-у, чытаj-эш…, чытаj-учы*). Асновы інфінітыва і цяперашняга часу могуць супадаць (параўн.: *<u>нес</u>-ці – <u>няс</u>-уць, <u>бераг</u>-чы – <u>бераг</u>-уць*), а могуць і не супадаць (параўн.: *<u>вастры</u>-ць – <u>востр</u>-аць, <u>стагна</u>-ць – <u>стогн</u>-уць, <u>піса</u>-ць – <u>піш</u>-уць*).

У некаторых назоўніках таксама магчыма несупадзенне ў асновах адзіночнага і множнага ліку, а г.зн., што аснова слова і тут не з’яўляецца сукупнасцю ўсіх яго граматычных форм, а толькі пэўнай часткі парадыгмы. Напрыклад, у словах *<u>грамадз-ян-ін</u>-ø, <u>мінч-ан-ін</u>-ø, <u>сел-ян-ін</u>-ø* выдзяляецца

сінгулятыўны суфікс -*ін*-, а ў множным ліку ён адсутнічае *грамадз-ян-е, мінч-ан-е, сял-ян-е.*

Калі ў словаформах адсутнічаюць формаўтваральныя суфіксы, то аснова слова супадае з асновай словаформы, параўн.: *стог-ø, стог-а, стог-у…; хат-а, хат-ы, хац-е…; вясёл-ы, вясёл-ага, вясёл-аму…; дв-а, дв-ух, дв-ум…; ціх-а*. У нескланяльных назоўніках усё слова таксама з’яўляецца асновай: *таксі, шымпанзэ, рагу.*

Аснова слова ўяўляе сабой сукупнасць падобных па фанемным саставе асноў словаформ, якія ўваходзяць у парадыгму дадзенага слова. Асновы словаформ аднаго і таго ж слова могуць мець аднолькавы або нязначна адрозны фанемны састаў. Напрыклад, аснова ў слове *алень* ва ўсіх сваіх 12 словаформах застаецца нязменнай. Параўн.: *алень-ø, ален’-а, ален’-у, ален’-а, ален’-эм, (аб) ален’-і, ален’-і, ален’-аў, ален’-ам, ален’-аў, ален’-амі, (аб) ален’-ах*. Аднак аснова сваім фанемным саставам можа і відазмяняцца, тады ў межах асновы выдзяляюцца пэўныя варыянты. Напрыклад, аснова слова *лыжка* прадстаўлена таксама 12 асновамі словаформ: *лыжк-а, лыжк’-і, лыжц-ы, лыжк-у, лыжк-ай (-аю), (аб)лыжц-ы, лыжк’-і, лыжак-ø, лыжк-ам, лыжк’-і, лыжк-амі, (аб) лыжк-ах*. Асновы 6 словаформ маюць аднолькавы фанемны састаў – *лыжк-*, 3 – *лыжк’-*, 2 – *лыжц-*, 1 – *лыжак-*. Разам з тым, сярод 12 асноў словаформ, што ўваходзяць у аснову слова *лыжк-а*, выдзяляюцца 4 фанематычныя варыянты: *лыжк-* / *лыжк’-* / *лыжц-* / *лыжак-*, якія абумоўлены фанетычнымі законамі мовы: 1) пазіцыйным чаргаваннем па цвёрдасці / мяккасці канцавых зычных асновы (*к // к’*); 2) гістарычным чаргаваннем канцавых заднеязычных са свісцячымі (*к // ц*); 3) гістарычным чаргаваннем галосных з нулём гука (*а // ø*).

Характар вар’іравання асноў словаформ залежыць таксама ад граматычных характарыстык слова і ад яго часцінамоўнага значэння. Істотна адрозніваюцца па сваёй будове іменныя і дзеяслоўныя асновы. Звычайна асновы словаформ назоўнікаў і прыметнікаў заканчваюцца на зычны, таму вар’іраванне ў іменных асновах часцей звязана з чаргаваннем па цвёрдасці / мяккасці канцавога зычнага асновы (*дуб-ø, дуб-а, дуб-у..., (аб) дуб’-е: хат-а, хат-ы, хац’-е...; вузк’-і, вузкага,вузкаму…*), з чаргаваннем галосных унутры кораня (*сон-ø, сн-у…, дзень-ø, дн-я…*), чаргаваннем заднеязычных *г, к, х* са свісцячымі *з, ц, с* (*кніг-а..., (у) кніз-е...; стог-ø..,(аб) стоз-е; рук-а.., (у) руц-э...; страх-а…(на) страс-е, паверх-ø...;(на)паверс-е*) і інш. Для дзеяслоўных асноў словаформ характэрна чаргаванне свісцячых [*дз, ц, з, с]* з шыпячымі [*дж, ч, ж, ш*] (*вадзі-ць – вадж-у, плаці-ць – плач-у, вазі-ць – важ-у, касі-ць – каш-у*), чаргаванне губных з губнымі +[*л’*] (*купі-ць – купл-ю, паставі-ць – пастаўл-ю, кармі-ць – кармл-ю, графі-ць – графл-ю*). Асабліва ў беларускай мове ў дзеяслоўных асновах словаформ пашырана чаргаванне [л] // [ў] (*спявал-а – спяваў-ø, працавал-а – працаваў-ø*).

Такім чынам, аснова словаформы, як морф і словаформа, з’яўляюцца канкрэтнай, лінейнай (сінтагматычнай) адзінкай мовы, а аснова слова – гэта абагульненая, нелінейная (парадыгматычная) моўная адзінка, як марфема і слова.

Паводле **структуры** асновы слова і асновы словаформы характарызуюцца рознымі прыметамі.

Паводле здольнасці дзяліцца на марфемы асновы могуць быць **члянімымі** і **нечлянімымі**.

Члянімыя асновы – гэта асновы, якія ўяўляюць сабой спалучэнне кораня (каранёў) з адной ці некалькімі афіксальнымі марфемамі: *том-ік-ø, нов-еньк-і, с-пя-ва-ць, дзе-небудзь, казач-н-асць-ø, дв-ух-паверх-ов-ы, сін-е-зялён-ы*. Адпаведна, члянімая аснова здольная дзяліцца на марфемы, яна змяшчае не меней дзвюх марфем: абавязкова каранёвую марфему і мінімум адну афіксальную: *вод-н-ы, ляс-ок-ø, па-нов-аму, за-граб-а-ць.*

Нечлянімыя асновы – гэта асновы, якія складаюцца толькі з адной каранёвай марфемы: *том-ø, вад-а, чырвон-ы, хт-о, як-і, дв-а, пе-ць, мы-ць, дзе*.

У залежнасці ад вытворнасці асновы бываюць **вытворныя** і **невытворныя**.

Вытворныя асновы – гэта такія асновы, значэнне якіх растлумачваецца (матывавуецца) з дапамогай асноў аднакаранёвых слоў, больш простых па форме і па значэнні. Так, аснова слова лясок-ø – вытворная, паколькі яе значэнне можа быць растлумачана з дапамогай асновы слова лес-ø: лясок-ø – ‘маленькі лес’. Калі ж такая суадносная пры тлумачэнні значэння асновы адсутнічае, то аснова з’яўляецца невытворнай. Напрыклад, значэнне асноў у словах дом-ø, грыб-ø, вецер-ø, сін-і, чыт-а-ць, піс-а-ць, раз-у-ць нельга растлумачыць, паколькі гэтыя словы з’яўляюцца невытворнымі (нематываванымі).

Паняцці члянімасці / нечлянімасці, вытворнасці / невытворнасці не заўсёды супадаюць. Напрыклад, аснова слова *сінь-ø* вытворная (па форме і значэнні матывуецца асновай слова *сін-і*), але нечлянімая; яе марфемная структура складаецца з аднаго кораня, паколькі нулявы суфікс з’яўляецца сродкам утварэння новага слова, але як састаўная частка слова не выдзяляецца. І наадварот, асновы слоў тыпу *піс-а-ць, чыт-а-ць, ляж-а-ць* з’яўляюцца члянімымі, але невытворнымі. Як бачым, паняцце члянімасці шырэйшае за паняцце вытворнасці. Часцей вытворная аснова з’яўляецца члянімай, але не кожная члянімая аснова – вытворная.

Па колькасці каранёвых марфем асновы падзяляюцца на **простыя** і **складаныя**. Асновы, якія змяшчаюць адзін корань, называюцца **простымі**. Простыя асновы зменных слоў могуць быць як члянімымі, так і нечлянімымі. Параўн.: *граніт-н-ы, манумент-альн-асць-ø, пад-раз-дзел-ø, пры-гож-ы* і *колас-ø, дарог-а, вясёл-ы, смел-ы, чатыр-ы, восем-ø, жы-ць, шы-ць.* Простыя асновы нязменных слоў (прыслоўяў, службовых слоў і інш.) таксама могуць быць і члянімымі (*з-лев-а, у-перадз-е, па-бацьк-оў-ск-у*), і нечлянімымі (*метро, паліто, бра, дзе, тут*).

Асновы, якія змяшчаюць дзве і болей каранёвыя марфемы, называюцца **складанымі**: *стал-/е/-плав-/і/-льшчык-ø, рыб-/а/-лоў-ств-а, лес-/а/-стэп-ø, дв-/ух/-моў-н-ы.* Інтэрфіксы (злучальныя галосныя) заўсёды ўваходзяць у састаў асновы. Складаныя асновы заўсёды вытворныя і члянімыя.

Па сувязі марфем унутры асновы адрозніваюць **неперарывістыя** і **перарывістыя** асновы. У большасці слоў беларускай мовы асновы ўяўляюць сабой

комплекс непасрэдна звязаных адной марфемы з другой: *за-мор-ск-і, вы-слух-оў-ва-нн-е, муж-н-асць-ø, пра-сач-ы-ць*. Асновы ў гэтых словах уяўляюць сабой суцэльную гукавую паслядоўнасць фанем і, выдзяляючы марфемы, мы адчляняем толькі словазменныя афіксы, якія знаходзяцца ў абсалютным канцы слоў (словаформ). Унутры асновы няма службовых марфем, якія б раздзялялі аснову на часткі. Такія асновы называюцца **неперарывістымі**, ці **кампактнымі**.

Аднак у мове ёсць і такія словы, калі ўнутры знаходзяцца канчаткі (флексіі) ці формаўтваральныя суфіксы, а за імі размешчаны постфіксы. Асновы, раздзеленыя на часткі і якія існуюць у выглядзе перарывістай паслядоўнасці фанем, называюцца **перарывістымі**. У сучаснай беларускай мове перарывісты тып асновы характэрны для зваротных форм дзеяслова – інфінітыва, асабовых форм дзеяслова, дзееприслоўяў (*віта-ц-ца, вітај-э-цца, вітај-уц-ца, вітај-учы-ся, павіта-ўшы-ся*), няпэўных займеннікаў, раздзеленых унутранай флексіяй (*шт-о-сьці (шт-о-сь), хт-о- -небудзь*), слоў, якія маюць два карані: складаныя лічэбнікі (*пяць-ø-дзясят-ø, пяц-і-дзесяц-і, пяц-і-сот-ø*) і раздзельна зменныя словы тыпу *крэсл-а-ложак-ø, (у) крэсл-е-ложк-у, вагоне-рэстаран-е.*

Як бачым, наяўнасць абодвух тыпаў асноў абумоўлена іх функцыянальным адрозненнем: аснова словаформы забяспечвае ўтварэнне сінтаксічных форм слова (форм скланення і спражэння), а асновы слова прымаюць удзел ва ўтварэнні новых слоў. Іх выдзяленне пры марфемным аналізе выступае як аперацыйная адзінка аналізу слова, якая дазваляе размяжоўваць граматычныя формы і лексічнае ядро слова.

1. Беларуская граматыка: у 2 ч. / Рэд. М. В. Бірыла, П. П. Шуба. Ч. 1. Фаналогія. Арфаэпія. Марфалогія. Словаўтварэнне. Націск. Мінск, 1985.

2. Беларуская мова: Падручнік для 5-га кл. агульнаадукац. шк. з рус. мовай навуч. / Г. М. Малажай, Л. С. Васюковіч, З. М. Кавалевіч, С. Р. Рачэўскі. Мінск, 2003.

3. Сучасная беларуская мова: вучэб. дапам. / Л. М. Грыгор’ева [і інш.]; пад агул. рэд. Л. М. Грыгор’евай. 3-е выд., выпр. Мінск, 2010.

І. А. Гапоненка,

доктар філалагічных навук,

прафесар кафедры гісторыі беларускай мовы БДУ

Матывацыйная аснова онімаў як аб’ект даследавання

Высвятленне матывацыйных асноў тапанімічных найменняў і асабовых імёнаў – адзін з самых папулярных напрамкаў лінгвістычнага даследавання онімаў, што тлумачыцца натуральнай цікавасцю людзей да сваіх каранёў, а значыць, і да гісторыі паходжання назваў родных паселішчаў, імёнаў і прозвішчаў.

У беларускай анамастыцы існуюць навуковыя працы, дзе з дастаткова высокай ступенню даставернасці выяўляецца ўтваральная база тапонімаў і антрапонімаў. У тапаніміцы этымалагічныя росшукі паспяхова праводзілі,